

Måndagen den 21 november

Kl. 12.00

*Om bostadsbristen för
flyktingar*

Förhandlingarna leddes av förste vice talmannen.

1 § Justerades protokollet för den 11 november.

2 § Svar på interpellation 1988/89:45 om bostadsbristen för flyktingar

Anf. 1 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Alexander Chrisopoulos har frågat mig vad regeringen tänker vidta för åtgärder för att lösa den alltmer krisartade situationen för våra flyktingar, som har uppstått på grund av bostadsbristen?

Låt mig först säga att statsrådet Ulf Lönnqvist är den i regeringen som har ansvaret för bostadsfrågorna. Jag vill vidare poängtera att det är kommunernas uppgift att se till att det finns bostäder för kommunernas invånare.

Kommunerna har på grund av den rådande allmänna bostadsbristen inte ansett sig kunna ta emot alla dem som fått tillstånd att stanna i Sverige. På längre sikt finns det bara ett verkningfullt sätt att undanröja detta hinder, nämligen att öka bostadsbyggandet. Kommunerna måste kontinuerligt räkna med invandringen som en faktor i sina bostadsbyggnadsplaner.

Det byggs nu långt fler lägenheter än för några år sedan. Enligt uppgift ökade bostadsbyggandet med 32 % under januari–september 1988, jämfört med samma period 1987. Under januari–september 1988 påbörjades nybyggnad av hus med sammanlagt 34 300 lägenheter.

Låt mig vidare få säga att behovet av förläggningsplatser inte bara beror på antalet tillgängliga kommunplatser och tillgången på bostäder utan även på antalet asylsökande. Invandrarverket har räknat med 1 600 asylsökande i månaden. Antalet asylsökande under augusti och september var över 2 000 per månad. Antalet personer som vistas på förläggning är nu ca 13 000. Av dessa har ungefär 3 000 personer fått uppehållstillstånd. Samtidigt finns det ca 1 100 asylsökande i kommunerna som väntar på en plats på en förläggning.

Jag utgår ifrån att det ökade bostadsbyggandet på sikt kommer att kunna undanröja de hinder som i dag finns på bostadsområdet. Regeringen har emellertid bedömt att det finns behov av mera omedelbart verkande insatser. I syfte att bidra till en ökning av det kommunala flyktingmottagandet och en minskning av antalet personer med uppehållstillstånd vid invandrarverkets förläggningar fick därför invandrarverket, genom riksdagens beslut efter förslag i den s.k. kompletteringspropositionen (prop. 1987/88:150 bil. 5,

SfU 32, rskr. 379), extra medel för att försöksvis, under innevarande budgetår, ge kommunerna viss ersättning för kostnader för genomgångsbostäder för flyktingar med uppehållstillstånd. Syftet med detta är att övergångsvis underlätta för kommunerna att öka sitt flyktingmottagande. Jag vill emellertid betona att det inte är meningen att sådana tillfälliga lösningar skall bli permanenta. Målsättningen måste vara att flyktingen så snart som möjligt får en permanent bostad.

Det är ännu för tidigt att se några effekter av denna försöksverksamhet med genomgångsbostäder för flyktingar. Regeringen kommer att följa utvecklingen på området med stor uppmärksamhet.

Slutligen vill jag peka på att det i regeringens proposition om vissa ekonomisk-politiska åtgärder (prop. 1988/89:47) föreslås åtgärder som syftar till att underlätta för flyktingar att komma i arbete så snart deras arbets- och uppehållstillstånd är klara. Sådana åtgärder bör också kunna främja möjligheten till utplacering i kommunerna.

Anf. 2 ALEXANDER CHRISOPOULOS (vpk):

Fru talman! Som invandrarministern har sagt i sitt svar finns det i dag 13 000 personer i flyktingförläggningar. 3 000 av dessa har redan fått politisk asyl genom uppehålls- och arbetstillstånd. De kan emellertid inte placeras ut i olika kommuner på grund av den stora bostadsbrist som redovisas. Samtidigt redovisas en ökad efterfrågan på arbetskraft, åtminstone i de mest överhettade regionerna i landet.

Det allvarliga i situationen är att antalet personer som vistas i förläggningar ökar oavbrutet. Det beror delvis på att det under augusti och september kom 2 000 asylsökande per månad, samtidigt som 1 000 personer per månad slussades ut från förläggningarna. Det innebär således att enbart under de två senaste månaderna växte behovet av förläggningsplatser med 2 000.

Invandrarverket befinner sig i en närmast desperat situation när det gäller att hitta tak över huvudet för flyktingarna. Denna situation utnyttjas av olika privatpersoner och bolag som ser en möjlighet att tjäna snabba pengar på flyktingmottagandet. Det gäller exempelvis Heruba i Stockholm AB, som annars handlar med diamanter. Företagets två ägare har officiellt utvandrat till Thailand. De befinner sig ändock i och verkar i Sverige. De har gått in i flyktingförläggningsverksamheten för att tjäna snabba pengar.

Varje år betalar invandrarverket hundratusentals miljoner kronor till olika privatpersoner för förläggningsverksamheten. Det är ändock den redovisade bostadsbristen som är det huvudsakliga argumentet för kommunerna när de är ovilliga eller tveksamma till att ta emot flera flyktingar. Vad tänker regeringen göra åt det?

Invandrarministern kommer i sitt svar med de föga upplysande nyheterna att det är statsrådet Ulf Lönnqvist som har ansvaret för bostadsfrågorna och att det är kommunernas uppgift att se till att det finns bostäder för kommunernas invånare. Ännu så länge är i alla fall invandrarministern ansvarig för flyktingpolitiken. Som vanlig riksdagsledamot och medborgare förutsätter jag i alla fall att det finns en viss kommunikation mellan de olika statsråden och att regeringen i sin helhet är ansvarig för det kommunala flyktingmottagandet, som kommer att kapsejsa om ingenting görs.

Invandrarministern redovisar det som har beslutats i samband med kompletteringspropositionen i våras, nämligen en viss försöksverksamhet med viss ersättning till kommunerna för kostnader för genomgångsbostäder för flyktingar. Vi får däremot inget svar på vad regeringen tänker göra i den nu rådande situationen. Situationen har påtagligt förvärrats, och för invandrarverket är den närmast desperat. Regeringen kommer samtidigt med ett förslag om att öka räntan för ombyggnader. Detta förvärrar ytterligare kommunernas möjlighet att bygga om gamla fastigheter till bostäder, exempelvis för flyktingar.

Vi från vpk:s sida har tidigare föreslagit kraftinsatser för att åstadkomma en lösning på den akuta bostadsbrist som vi har i dag och som gör att flyktingar – även om de har fått uppehålls- och arbetstillstånd – fortfarande vistas i olika förläggningar. Vi har föreslagit att regeringen borde finansiera tillkomsten av tillfälliga genomgångsbostäder som skulle vara tillgängliga för alla. Förutom för flyktingar skulle de också vara tillgängliga för ungdomar, frånskilda kvinnor eller andra som är i omedelbart behov av en bostad. Dessa tillfälliga bostäder bör ha en godtagbar standard och de bör tilldelas frivilligt, dvs. den som tilldelas en sådan bostad skall samtidigt behålla sin plats i den ordinarie bostadskön.

Det är en lösning av konstruktivt slag i den desperata situation som vi befinner oss i. Om man inte vidtar sådana här kraftfulla åtgärder så riskerar man, invandrarministern, att ointetgöra förverkligandet av den flyktingpolitik som riksdagen har fattat beslut om. Det finns många som anser att just detta är meningen, nämligen att man på grund av en flaskhals i organisationen tvingar fram en restriktivare flyktingpolitik. Jag vill inte gärna tro på detta. Men regeringen borde i dag redovisa någon form av kraftfulla åtgärder. Annars finns det risk för att det kommunala flyktingmottagandet kapsejsar.

Anf. 3 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Det är en mycket viktig fråga som Alexander Chrisopoulos har tagit upp. Det är trist att det inte är fler här i kammaren som diskuterar denna fråga, eftersom denna fråga är något av nyckeln till flyktingpolitiken inför framtiden. Om man inte klarar av mottagningen av flyktingar ute i kommunerna blir det utomordentligt svårt att upprätthålla den generösa och ambitiösa flyktingpolitik som riksdagspartierna är överens om.

Mot denna bakgrund ställer Alexander Chrisopoulos frågor till mig om bostadspolitiken i vid mening. I detta hänseende måste jag rimligtvis få hänvisa till bostadsministern. Jag anser inte att jag bör gå in i en diskussion om bostadspolitiken i vid mening. Det förslag som Alexander Chrisopoulos tar upp är just en sådan rent generell bostadspolitisk fråga.

Låt mig säga att det beslut som riksdagen fattade beslut om i våras med anledning av regeringens förslag om genomgångsbostäder för flyktingar på detta område egentligen tillgodoser vad Alexander Chrisopoulos är ute efter. I kommunerna har emellertid engagemanget inte varit så stort för att utnyttja denna möjlighet. Men vi får hoppas att den metoden ändå kan utvecklas.

De insatser som regeringen nu har föreslagit när det gäller bostadspolitiken har till syfte att man skall få fram fler bostäder. Då är man inte hjälpt av

att bygga om de bostäder som redan bebos, utan då gäller det att få fram nya bostäder. Det är själva utgångspunkten för regeringens förslag. Detta förslag ligger nu på riksdagens bord. Det är möjligt att riksdagen vill göra ändringar i det. Men jag hoppas, utifrån flyktingpolitiska utgångspunkter och utifrån mitt ansvar för flyktingpolitiken, att riksdagen inte vidtar åtgärder som försvårar framtagandet av fler bostäder genom att i stället ge möjligheter till annat byggande.

På invandrarverket, som har ansvar för att administrera dessa frågor, är man ganska desperat i denna situation. Invandrarverket har allt stöd från regeringens sida för det arbete som bedrivs för att öka flyktingmottagandet ute i kommunerna, vilket bygger på frivilliga åtaganden. Jag är glad över att de allra flesta kommuner har gått med på ett sådant frivilligt åtagande.

Bostadspolitik och bostadsbyggande är emellertid tidskrävande. Nu ökar bostadsbyggandet kraftigt i kommunerna, vilket jag har redovisat i mitt svar, vilket ger förhoppningar inför framtiden.

Det är riktigt att det finns privata intressenter som nu försöker utnyttja krissituationen för att tjäna pengar på förläggningsverksamheten. Men jag vill erinra om den första fråga som jag svarade på här i kammaren i min egenskap av invandrarminister. I den frågan kritiserades invandrarverket för att hysa tveksamhet till privata förläggningar. Frågeställaren försvarade privata intressenter som försökte och försöker utnyttja den marknadssituation som har uppkommit.

Jag vill inte vara så pessimistisk som Alexander Chrisopoulos är, även om jag inser problemet. Flyktingpolitiken och flyktingmottagandet får inte kapsejsa. Jag tror ändå att det ute i kommunerna finns en vilja och förmåga att uppfylla de krav som nu ställs och att man där, även om situationen är svår, ganska snart skall se en ljusning. Sedan tillkommer de planerade reformerna om kortare handläggningstider att kunna medverka till att situationen ljusnar. Men dessa reformer måste kopplas ihop med en ökad insats från kommunerna, så att flyktingarna inte blir kvar i förläggningar. Men förläggningsverksamheten måste, enligt min mening, minska. Den kan inte tillåtas att successivt öka hur mycket som helst.

Anf. 4 ALEXANDER CHRISOPOULOS (vpk):

Fru talman! Invandrarministern har föreslagit en omorganisation av invandrarverket. Detta förslag har välkomnats, inte minst från vårt partis sida. Vi ser detta förslag som ett försök att förkorta de ofta omdebatterade långa väntetiderna som bevisligen innebär en plågsam situation för de flyktingar som väntar i olika kommuner. Detta förslag innebär att invandrarverket skall organiseras om till fem stora avdelningar med fyra stora genomgångsslussar. Detta kommer förhoppningsvis, vi från vpk tror på det, att innebära att väntetiderna förkortas avsevärt mycket. Men vad hjälper det, invandrarministern, om man samtidigt har en kö med personer som redan har fått politisk asyl men som inte har möjlighet att komma ut i någon kommun? Kön med asylsökande kommer alltså att förkortas, medan den andra kön, som består av personer som inte kan placeras ut i olika kommuner, trots att de har arbets- och uppehållstillstånd, kommer att bli längre.

Inser inte invandrarministern att hela det här försöket med en omorganisation av invandrarverket för att förkorta väntetiderna riskerar att ointetgöras om man inte löser problemet med bostadsbristen? Bostadsbristen är ju i dag det huvudsakliga argumentet för olika kommuner att inte ta emot flyktingar, trots att efterfrågan på arbetskraft blir större och större.

Nu säger invandrarministern att det på längre sikt bara finns ett verkningsfullt sätt att undanröja detta hinder, nämligen att öka bostadsbyggandet, och det är ju självklart. Alla politiker som arbetar med denna fråga vet att detta är den enda lösningen som är verkningsfull på lång sikt. Men vad skall man göra till dess? Objektivt sett dröjer det nämligen några år, invandrarministern, innan man bygger ikapp den bostadskö som finns i olika kommuner i landet. Det finns i dag 138 kommuner som redovisar en akut bostadsbrist, inte minst av arbetsmarknadsskäl; man har inte tillräckligt med arbetskraft på byggnadssidan för att avhjälpa denna bostadsbrist, åtminstone inte under de närmaste tre fyra åren. Frågan är då vad man bör göra när man inser det nödvändiga i att göra något för att öka bostadsbyggandet. Ett förslag är tillfälliga genomgångsbostäder för flyktingar i olika kommuner. På vilket sätt tänker regeringen stimulera kommunerna att få fram denna typ av bostäder?

Anf. 5 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Alexander Chrisopoulos påpekade mycket riktigt att reformarbetet riskerar att misslyckas om man inte får fram tillräckligt många kommunplatser. Men det är ingen nyhet för mig. Jag har stått här i talarstolen gång efter gång och påpekat just detta. Men jag har hela tiden mötts av enbart de kritiska rösterna som säger att vi borde liberalisera flyktingpolitiken ytterligare och öka antalet flyktingar som tas emot. Det har varit hopplöst att få i gång en seriös diskussion om hur vi skall kunna leva upp till de åtaganden som vi tar på oss genom de många tillstånd som vi ger flyktingar. Detta måste vara ett gemensamt ansvarstagande. Jag har länge varnat för denna situation, men jag är ändå inte lika pessimistisk som Alexander Chrisopoulos är. Jag ser ju hur vi nu kan öka bostadsbyggandet. Men det är viktigt att riksdagen tar ett samlat ansvar för detta. Här ligger nu på riksdagens bord förslag om behandling av bostadspolitiken i syfte att få fram flera bostäder. Jag hoppas att det ur den process som pågår i riksdagens utskott, och i synnerhet i kammaren, skall komma fram förslag som faktiskt ökar tillgången på bostäder – inte bara för flyktingar, men även för dem och andra.

Jag vet att det finns många hinder på denna väg, brist på byggnadsarbetare och över brist på annan arbetskraft på en rad områden i samhället. Flyktingar behövs! De som har fått arbetstillstånd behövs ute i arbetslivet. Kommuner och andra arbetsgivare inser naturligtvis att om man skall få arbetskraft måste man ordna med bostäder. Det är det samlade begreppet som ligger bakom regeringens förslag till ekonomisk-politiska åtgärder, nämligen att öka tillgången på arbetskraft. Jag hoppas att det skall vara en aktiv drivkraft för kommunerna att öka sina insatser på detta område.

Till denna diskussion bör läggas att det finns ett antal kommuner som har bostäder – inte i någon stor omfattning – att erbjuda flyktingar. Men det har varit svårt att placera flyktingarna där. Invandrarverket har därför skärpt och

Prot. 1988/89:28
21 november 1988

*Om bostadsbristen för
flyktingar*

markerat sin policy och klart sagt ifrån att bostäder och arbetsplatser i hela landet måste utnyttjas. Det är inte acceptabelt att flyktingar står halvårsvis i kö i förläggningar för att komma till en viss kommun. De måste ta den plats de i första hand blir erbjudna. Därefter kan en flykting med uppehålls- och arbetstillstånd i Sverige på egen hand söka sig till andra orter där han hellre vill vistas. Men det får han göra på samma villkor som alla andra. Ute på förläggningarna håller invandrarverket nu på att öka informationen på dessa punkter och markerar och gör klart vilken situation vi nu står i och vad som krävs av flyktingarna själva.

Anf. 6 ALEXANDER CHRISOPOULOS (vpk):

Fru talman! Jag tolkar invandrarministerns svar som att regeringen i dag inte tänker vidta några åtgärder för att angripa problemet med den akuta situationen i det kommunala flyktingmottagandet. I stället hänvisar statsrådet till den allmänna ekonomiska politiken som syftar till att öka bostadsbyggnaderna på sikt. I det sammanhanget borde regeringen låta kommunerna undantas från förslaget om ökad ränta för lån för ombyggnader, så att kommunerna kan bygga om exempelvis ålderdomshem, gamla skolor och fabrikslokaler till bostäder. Gör man detta underlättar man för kommunerna att möjliggöra ombyggnader för tillfälliga genomgångsbostäder.

Även om det stora problemet i dag när det gäller flyktingmottagandet är bostadsbristen, får man inte tolka detta som att man kan ge efter för svårigheterna och placera flyktingarna var som helst bara därför att det på vissa orter finns bostäder. Jag vill påminna invandrarministern om att flyktingmottagandet inte är till för att lösa obalansen i bostadssituationen i landet. Det är föga meningsfullt att placera flyktingar i övre Norrland bara för att där finns bostäder när det inte finns arbetsplatser. Ur samhällsekonomisk synpunkt är det ingen lösning på problemet. Självfallet skall man placera flyktingarna efter de riktlinjer som riksdagen har fattat beslut om, bara invandrarverket har möjligheter att välja bland de kriterier som är lämpliga för placering av flyktingar. Man skall självfallet placera flyktingar där det finns en arbetsmarknad och tillräckligt med arbetstillfällen.

Jag delar inte invandrarministerns uppfattning om att den strategi för hela Sverige som invandrarverket i dag tillämpar, i desperation för att hitta tak över huvudet för flyktingarna, är lämplig på lång sikt för flyktingmottagandet.

Anf. 7 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Jag tycker att Alexander Chrisopoulos är mycket orättvis när han i detta läge försöker summera debatten genom att säga att regeringen inte vill göra något. Jag har redovisat vilka förslag vi har lagt, och de är ganska många. Delar av dessa förslag ligger nu på riksdagens bord. Jag manar riksdagen att förvalta dessa förslag väl, så att vi får fram flera bostäder även för flyktingar.

Frågan är då vad vpk vill göra. Alexander Chrisopoulos ger i talarstolen intrycket av att vara utomordentligt handlingskraftig. Men något förslag som skulle leda till en lösning på problemet har jag dess värre inte fått ur hans hand. I stället börjar nu Alexander Chrisopoulos återigen att kritisera

Hela-Sverige-strategin, dvs. att alla kommuner skall delta i flyktingmottagandet. Det är ett sabotage mot flyktingpolitiken i Sverige i dag, och det skulle innebära att flyktingpolitiken i dag skulle kollapsa. Hade vi inte byggt ut och tillämpat Hela-Sverige-strategin hade vi i dag varit i ett omöjligt läge. Denna strategi har inte skapats under de yttersta av dessa dagar. Strategin utmejslades 1984 och började tillämpas 1985. Det är en mycket medveten och riktig strategi.

Slutligen, Alexander Chrisopoulos, blir jag litet indignerad när ni försöker sprida fördomen att man inte bör placera flyktingar i övre Norrland. Res till övre Norrland och titta på vilket utmärkt flyktingmottagande många av kommunerna där har svarat för. Dessa påståenden är närmast en skymf mot de här kommunerna. Påståendena håller liv i fördomen, som också odlas i förläggningarna, att till övre Norrland kan man inte flytta.

Har man kommit till Sverige som flykting för att få en fristad, måste flyktingen få veta att när vi har brist på bostäder i Stockholm, Göteborg, Malmö och andra storstadsområden och kan erbjuda bostäder på andra håll i landet, måste flykting faktiskt ta dem i anspråk. Det går inte att föra fram flera alternativ i det läget.

Förste vice talmannen anmälde att Alexander Chrisopoulos anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på interpellation 1988/89:31 om flyktingpolitiken

Anf. 8 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Ingemar Eliasson har ställt frågor till statsministern angående vår öppenhet och generositet gentemot flyktingar. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på interpellationen. Låt mig inledningsvis konstatera att jag i allt väsentligt kan instämma med den beskrivande delen av Ingemar Eliassons interpellation. Visserligen visar en undersökning från 1987 att den svenska befolkningens inställning till invandrare sedan slutet av 1960-talet har utvecklats i riktning mot större tolerans. Trots detta förekommer dock främlingsfientliga stämningar i Sverige. Sådana tendenser måste motarbetas. Det är en ytterst angelägen uppgift att bekämpa alla uttryck för rasism och främlingsfientlighet. En klar demonstration av regeringens ambitioner i denna fråga var tillsättandet i september 1987 av Kommissionen mot rasism och främlingsfientlighet. Den börjar nu närma sig slutet på sitt arbete.

En framgångsrik kamp mot rasism och främlingsfientlighet är emellertid en angelägenhet också för många andra: alla de politiska partierna, kommunerna, folkrörelserna och alla de som blir flyktingarnas och invandrarnas medmänniskor. Toleransen och förståelsen måste komma underifrån och jag är övertygad om att den också finns förankrad i de breda folklagren. Vad det gäller är att tydliggöra den och lyfta fram den som en motvikt till det högröstade fåtal som för rasismens och främlingsfientlighetens talan.

Utgången av folkomröstningen i Sjöbo är ytterst beklämmande och en påminnelse om att vi inte får mattas i våra strävanden. Det är angeläget att understryka att vad som hänt i Sjöbo inte är representativt för Sverige – ett land där 260 av våra 284 kommuner frivilligt ingått avtal för att ta emot flyktingar.

Den svenska flyktingpolitiken består traditionsenligt av tre huvudelement:

För det första är det ett aktivt arbete för att upprätthålla och stärka respekten för de mänskliga rättigheterna och motverka de orsaker som tvingar människor att fly.

För det andra är det ett solidariskt stöd i form av bistånd till flyktingarna i tredje världen och mottagarländerna. Sverige är både relativt och i absoluta tal en av de största bidragsgivarna till den internationella flyktinghjälpen, och det samlade svenska bidraget för 1987 uppgick till över 650 miljoner svenska kronor.

För det tredje är det en generös politik, både vad gäller prövning av enskilda asylsökandes ärenden och beträffande överföring till Sverige av flyktingarna inom ramen för vår flyktingkvot.

När man talar om Sveriges roll i flyktingpolitiken bör det understrykas att Sverige i dag tar emot flest asylsökande per capita i hela Europa. Under slutet av 70-talet och början av 80-talet gavs ca 3 000–4 000 tillstånd per år, medan vi t. ex. år 1986 gav nästan 12 000 tillstånd till flyktingar och därmed jämställda samt deras anhöriga. År 1987 var motsvarande antal 16 545. För 1988 förväntar vi att såväl antalet asylsökande som antalet uppehållstillstånd med politisk bakgrund kommer att bli det högsta hittills. När man jämför Sverige med andra europeiska länder är det också av intresse att se på hur många asylsökande som får uppehållstillstånd. I Sverige får ca 80 % av de asylsökande stanna. Motsvarande siffra är betydligt lägre i de flesta andra länder, i en del så låg som 10–20 %.

Jag vill efter att ha gett denna bakgrund helt kort svara på Ingemar Eliassons tre frågor:

1. Regeringen tog, som jag redan nämnt, redan i september 1987 initiativ till att tillsätta en parlamentarisk kommission för att arbeta mot rasism och främlingsfientlighet. Kommissionens uppgift är att pröva vilka ytterligare åtgärder som bör vidtas för att bekämpa rasism och främlingsfientlighet samt att stimulera till sådana åtgärder. En stor del av arbetet för att bekämpa rasism och främlingsfientlighet handlar om informationsinsatser av olika slag, bidrag till projekt och insatser av olika grupper och organisationer som kan engageras i arbetet. För dessa ändamål har 12 milj. kr. ställts till förfogande. Sådana insatser beslutas av regeringen efter framställningar från kommissionen, och bidrag har lämnats till ett stort antal projekt. Kommissionen arbetar för närvarande på sin slutrapport.

Jag disponerar sedan ett par år tillbaka ett särskilt anslag för opinionsbildande verksamhet, vilket i huvudsak är inriktat på att stödja kunskapsspridning och opinionsbildning samt aktiviteter som syftar till att öka bl.a. folkrörelsernas engagemang i dessa frågor.

Här skall också nämnas den vänskapsvecka som under de senaste två åren har arrangerats av folkrörelserna som ett led i att förstärka kontakten mellan

å ena sidan invandrarna och flyktingarna och å andra sidan svenskarna i allmänhet.

Slutligen kan nämnas att invandrarverket sedan många år tillbaka arbetar långsiktigt med att genom påverkan förbättra etniska relationer. I detta arbete spelar samarbetet med skolan en stor och viktig roll. Ett viktigt initiativ i det sammanhanget är även skolöverstyrelsens arbete för en internationalisering av skolan.

2. När det gäller arbetet i övrigt att främja öppenhet och generositet gentemot invandrare vill jag bara än en gång understryka betydelsen av kontinuitet. Enstaka punktsatser är av begränsat värde – arbetet måste bedrivas fortlöpande. Målet är att skapa en folklig mobilisering mot rasism och främlingsfientlighet. Jag vill också betona hur viktigt det är att arbetet sker i nära samråd med invandrarernas och flyktingarnas egna organisationer.

Den kritik som kunnat riktas mot gällande regler och praxis i fråga om de asylsökandes rättssäkerhet har enligt min mening i stor utsträckning att göra med de alltför långa handläggningstiderna i asylärenden. Som anmälts till riksdagen vid flera tillfällen pågår ett brett översynsarbete, som syftar till att drastiskt förkorta väntetiderna genom bl.a. förändringar i lagstiftningen.

3. I sin tredje fråga efterlyser Ingemar Eliasson internationella initiativ. Även här måste arbetet primärt vara långsiktigt. Sverige är ett av de internationellt mest aktiva länderna när det gäller att verka för ett ökat stöd för världens flyktingar, för en förstärkning av arbetet för att motverka att människor tvingas fly och för ett bibehållande av en human och solidarisk flyktingpolitik. Vi tar kontinuerligt initiativ i dessa frågor inom ramen för vårt arbete i FN:s generalförsamling, FN:s flyktingkommissaries styrelse och Europarådet, i bilaterala och informella kontakter med andra europeiska stater och inom ramen för det nordiska samarbetet. I detta sammanhang kan jag särskilt nämna den nordiska samrådsgruppen i flyktingfrågor. Gruppen tillkom på Sveriges initiativ hösten 1986 och spelar en allt viktigare roll för det nordiska flyktingpolitiska samarbetet.

Regeringen arbetar i flera informella sammanhang hårt för att de europeiska länderna bättre skall leva upp till sitt ansvarstagande för asylsökande. Sverige har spelat en ledande roll inom FN när det har gällt åtgärder för att förbättra situationen för utsatta grupper, som flyktingbarn och flyktingkvinnor, liksom i arbetet för att stoppa militära attacker på flyktingläger.

Avslutningsvis vill jag framhålla värdet av den breda parlamentariska enighet som råder i fråga om vår flyktingpolitik. Den är en stor tillgång i vårt internationella arbete. Den är också av synnerligen stort värde när det gäller kampen mot främlingsfientlighet och rasism. Den parlamentariska enigheten utgör en viktig förutsättning för att vi skall kunna fortsätta att bedriva en generös och omfattande flyktingpolitik.

Då Ingemar Eliasson, som framställt interpellationen, var ledig från riksdagsarbetet, medgav förste vice talmannen att Maria Leissner fick delta i överläggningen i stället för interpellanten.

Anf. 9 MARIA LEISSNER (fp):

Fru talman! Då Ingemar Eliasson är vid FN-delegationen i New York har han bett mig att ta emot svaret i hans ställe, och jag vill härmed tacka invandrarministern för svaret på Ingemar Eliassons interpellation.

I flyktingdebatten finns både ljusa och mörka inslag. Samtidigt som vi internationellt ser ljusningar på flera av de konflikter som har skapat stora flyktingkaror, finns det i vårt land såväl som i andra europeiska länder oroande tecken på en mer högljudd främlingsfientlig opinion.

Trots att Sverige tidigare under arbetskraftsinvandringens år tog emot betydligt fler människor från andra länder än vad som nu är fallet, har under 80-talet främlingsfientligheten blivit ett inslag som märks alltmer i samhället. Inte minst märks den genom att de populistiska grupperna, missnöjesorganisationerna, har tagit upp kampen mot den svenska flyktingpolitiken. Det är ett relativt nytt inslag i sådana gruppers verksamhet.

Detta är allvarligt – inte minst mot bakgrund av att större delen av Sjöbos befolkning sagt nej till 15 flyktingar. Men hur upprörda vi än är över detta kvarstår faktum att svenskarna aldrig har varit mer toleranta än nu. Diskrimineringsutredningar har entydigt fastslagit att vi svenskar i takt med att vi får mer kunskaper och kontakter ständigt blir mer toleranta och generösa. Detta faktum kan inte nog betonas. Även om man är upprörd över resultatet i Sjöbo får det inte överskugga det faktum att svenskarna i grunden är ett generöst och tolerant folk.

Även om de rena rasisterna är få finns det en allmänt utbredd skepsis mot invandrare och flyktingar. Den kan under ogynnsamma omständigheter urarta. Den får sin näring ur myterna, ur bristen på kunskap och ur konkurrensen om bostäder och arbeten. För att bekämpa främlingsfientligheten måste friktioner som dessa undanröjas. Jag avstod tidigare från att delta i debatten om bostäder eftersom jag i stället avsåg att beröra frågan i den här interpellationsdebatten.

Det är fullständigt självklart att även regeringen och inte enbart kommunerna eller invandrarverket måste sätta till alla klutar för att finna lösningar och för att stimulera ett ökat bostadsbyggande. Framför allt är det väsentligt att man åstadkommer tillfälliga lösningar, eftersom de långsiktiga problemen på bostadsmarknaden så småningom förhoppningsvis kommer att lösas.

Det som gäller just nu är att regeringen måste ta sitt ansvar för att dessa tillfälliga lösningar kan bli av. Under den tidigare interpellationsdebatten har det väl inte framkommit några nyare förslag på det här området, och det tycker jag är beklägligt.

En annan punkt jag vill ta upp är frågan om arbete. De långa handläggningstiderna leder till en sysslöshet för asylsökande som ibland utsträcks i årtal. Detta förhållande sticker naturligtvis i ögonen på kommunens invånare. Det är dessutom oerhört destruktivt för en asylsökande, och många får psykiska problem just på grund av sysslösheten under väntetiden.

I regeringens ekonomisk-politiska proposition nämns, litet diffust, åtgärder för att skapa en mer meningsfull sysselsättning på förläggningarna. Jag skulle därför vilja fråga invandrarministern vad som menas med detta. Jag vill från denna talarstol upprepa frågan: Varför är regeringen inte beredd att

fundera över en modell som gör det möjligt för asylsökande att arbeta, hur nu detta skall utformas? Självfallet understryker jag att folkpartiet med denna åtgärd inte vill medverka till att införa ett gästarbetarsystem, utan det måste bli fråga om extraordinära arrangemang just för asylsökande. Varför är regeringen så ointresserad av att diskutera formerna för en sådan modell?

Enligt en forskare på det symposium om rasism som ägde rum i fredags i förra veckan och som var anordnat av kommissionen mot rasism är arbetslösa asylsökande som bor på förläggningar en ständig provokation för bylivet. Att åtgärda detta skulle betyda oändligt mycket mer än allt vad kommissioner, symposier och pengar till folkrörelser kan åstadkomma när det gäller att bekämpa rasism och främlingsfientlighet.

En annan fråga i interpellationen berörde rättssäkerheten. Den får vi framför allt anledning att återkomma till då propositionen om den nya utlänningslagen läggs på riksdagens bord. Låt mig bara än en gång understryka vikten av att införa rätt till juridiskt biträde för alla. Om detta sker får vi en första utredning av högre kvalitet, vi får ett mindre antal överklaganden till regeringen, vi minskar handläggningstiderna och vi bevarar också värdigheten när det gäller mottagandet av den enskilda asylsökanden.

Det som framför allt bekymrar mig och mina partikolleger här i riksdagen, och även många ledamöter inom andra partier, är inte hur lagen är formulerad utan hur den gällande lagen tillämpas. Bland folkrörelser, enskilda riksdagsledamöter, advokater och många andra som i sin dagliga verksamhet kommer i kontakt med enskilda fall stiger förvåningen och upprördheten över den allt hårdare praxis som har utvecklats. Det går en underström, ett dubbelt budskap, från regeringen. Å ena sidan är man positiv i deklarationerna, å andra sidan lämnar man ett tvetydigt budskap i och med utvecklandet och sanktionandet av en allt hårdare praxis i enskilda fall. Detta har inte minst en mycket stor betydelse för främlingsfientligheten och för hur den utvecklas i framtiden i Sverige.

Anf. 10 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Jag vet egentligen inte om Maria Leissner menade att främlingsfientligheten hade ökat eller om den hade minskat. Jag menar att detta myckna tal om en ökande främlingsfientlighet och rasism kan bli något av en självuppfyllande profetia. Jag ser mycket allvarligt på de här tendenserna. Vi tillsatte en kommission med en bred parlamentarisk förankring för att förebygga främlingsfientlighet och rasism. Jag tror att sådana tendenser dess bättre och stämningar inte har ökat i det svenska samhället. Men det är allvarligt nog att de finns, de måste förebyggas och bekämpas. Jag är glad över den breda parlamentariska uppslutning som finns bakom sådana åtgärder och att vi i det här parlamentet inte har företrädare för främlingsfientliga partier.

Det är en oerhörd styrka i vår flyktingpolitik. Det är också därför vi har kunnat inta en sådan ledande position i Europa när det gällt att konsekvent fullfölja en flyktingpolitik. Trots detta kommer Maria Leissner ändå med svepande beskyllningar om en allmän restriktivitet och en hårdnande bedömning i enskilda ärenden. Det är väl den sortens kritik som jag får leva

med, men den har inte verklighetsunderlag.

Det kommer alltid att finnas delade meningar om bedömningen i vissa enskilda ärenden. Ingen regering och inte heller invandrarverket kommer att undgå kritik av handläggningen i vissa enskilda ärenden. Att sådana diskussioner kan uppkomma utgör ändå inte skäl till den här svepande bedömningen av att det skulle vara fråga om en hårdnande praxis. Det är i stället så att vi i vissa avseenden har liberaliserat gällande praxis. Detta kan objektivt avmätas när det gäller barnens situation som beaktas i större utsträckning än tidigare beaktas. Jag skulle kunna utveckla detta resonemang ytterligare, och jag beklagar Maria Leissners sätt att diskutera på den här punkten – det har inte något underlag i verkligheten.

Maria Leissner efterfrågar regeringens ansvarstagande när det gäller bostadsbyggandet. Vi har verkligen sett till att bostadsbyggandet har ökat, och vi har framlagt ett antal förslag som nu finns hos riksdagen. Förvalta dem väl! Vi har framlagt förslag som skulle tillgodose önskemålet om mottagningscentra ute i kommunerna i form av tillfälliga arrangemang, och med en mycket klar markering om att det skall vara fråga om tillfälliga arrangemang så att vi inte bygger in en segregation i samhället och därmed underminerar invandrapolitiken. Sådana förslag har regeringen framlagt, och man har fattat beslut. Det är kommunerna som skall sätta i gång och ta vara på den här möjligheten.

När det gäller frågan om arbetstillstånd för asylsökande så har den diskuterats många gånger. Så länge vi inte kan få ut de flyktingar som har sina arbetstillstånd klara i arbetslivet är det ganska meningslöst att föra en diskussion om tillstånd för dem som tillfälligt vistas här eller som rent av har fått ett eller ett par avslagsbeslut på sin tillståndsansökan. Kom med förslag, Maria Leissner, om vilka arbetstillfällen man kan erbjuda dem som bor på förläggningar uppe i Svappavaara, Kristineberg, Norrfällsviken eller andra liknande förläggningar där det bor 200–300 asylsökande. Det är en illusion att tro att man där kan ordna arbetsplatser. Vi har däremot sagt att vi skall se på vilka möjligheter det finns att ordna andra former av meningsfull verksamhet under den allt kortare tid som flyktingar skall behöva vistas i förläggningar, om våra förslag vinner gehör här i riksdagen framöver.

Låt mig avslutningsvis säga att allting inte är kolsvart på det här området. Det finns faktiskt mycket inspirerande exempel att peka på. Jag har en lista över sådana exempel från invandrarverket. Man har exempelvis från företag, kommuner och landsting inventerat vilka arbetssökande med uppehållstillstånd det finns på förläggningarna ute i kommunerna. Man har funnit många sådana personer och vidtagit åtgärder för att inlemma dem i arbetslivet. Det finns exempel från Trollhättan och Östergötlands läns landsting, från Vingåkers och Lidköpings kommuner.

Det är genom att inspirera kommunerna och andra arbetsgivare till sådana här insatser som vi nu kan gagna flyktingpolitiken och se till att vi kan fortsätta med den generösa tillämpning som vi hittills har bedrivit.

Anf. 11 MARIA LEISSNER (fp):

Fru talman! Invandrarministern sade sig inte vara säker på huruvida jag trodde det fanns eller inte fanns rasism i Sverige, eller hur han nu formulerade det. Jag kan upprepa det som jag sagt tidigare: att det självfallet är så, att rasismen är mycket begränsad i Sverige. Det vet vi alla. Vi vet också att det är fler som blir alltmer generösa. Men vi har ett stort problem med att stora grupper hyser en uttalad skepsis som inte är en fullt utvecklad främlingsfientlighet, utan som under ogynnsamma omständigheter kan urarta till en mer allvarlig främlingsfientlighet, om vi inte ser upp. Jag menar att det finns flera punkter där särskilt regeringen har ansvar och där regeringens agerande har en oerhört stor betydelse för hur detta problem hanteras och för vad som händer med dessa människors attityder. Det gäller frågan om konkurrens om bostäder, det gäller frågan om arbete. Det sticker i ögonen på människor inte bara när tusentals flyktingar med arbetstillstånd har svårt att komma in på arbetsmarknaden utan också när flyktingar runt om i landet – och det är ett annat och helt specifikt problem – ofta finns kvar på förläggningarna i flera år och under den tiden inte har något annat att göra än att rulla tummarna och bekymrat vänta på besked. Självfallet sticker detta i ögonen på kommunens invånare. Självfallet ger detta upphov till en omfattande mytspredning. Moderna folksagor, som folklivsforskare kallar det, får naturligtvis en mycket stor spridning i situationer där man ser sysslösa flyktingar gå och slå dank. Tyvärr har vi också sett att det kan leda till sociala problem på förläggningarna.

Här finns ett mycket stort problem som är skilt från frågan om invandrarernas situation på arbetsmarknaden. Jag hoppas att vi så småningom kan få en dialog om hur vi konkret kan göra något för att få en bättre situation på förläggningarna.

Sedan är det kanske litet svårt att hävda att jag och en del kolleger till mig i riksdagen inte befinner oss i verkligheten när det gäller diskussionen om hur praxis har utvecklats. Vad jag framför allt är ute efter är att ventilera den oro jag och många med mig känner över att vi har sett praxis hårdna i enskilda fall. Det kommer ju en ganska strid ström av enskilda fall till mig och många andra i riksdagen, och vi tar självfallet då kontakt med folk rörelseorganisationer på det här området. Denna hårdnande praxis tillsammans med problemet med bostäder och arbete gör att man skapar en tvetydighet i flyktingpolitiken. De högtflygande deklARATIONERNA och de vackra ambitionerna skorrar litet falskt, när man ser hur flyktingpolitiken i verkligheten får sin utformning. Jag menar att detta är ett hittills ouppmärksammat problem. Regeringen har ett mycket stort ansvar.

Anf. 12 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Fru talman! När Maria Leissner säger att det finns en stor uttalad skepsis mot invandrare och flyktingar i samhället vill jag säga att Maria Leissner kan ha den bedömningen. Själv har jag en mer optimistisk bedömning. Men för att vi skall kunna upprätthålla respekten och stödet för flyktingpolitiken är det enligt min mening mycket viktigt att bedriva den med konsekvens. Vi måste handlägga enskilda ärenden så, att förståelsen och respekten för flyktingpolitiken som en flyktingpolitik bibehålls i landet. Det är viktigt att vi

kan behålla det breda stöd för flyktingpolitiken som vi har nu. Därför får det inte bli några nyckfulla bedömningar; enskilda ärenden får inte avgöras utifrån tillfälliga opinioner. Detta är en svår uppgift och många gånger en smärtsam uppgift. Jag skulle uppskatta om Maria Leissner och andra kritiker försökte sätta sig in i vad den uppgiften innebär och försökte förstå vikten av att vi handlägger ärendena på det sättet.

Maria Leissner säger att det finns en stigande oro över en hårdnande praxis. Det är möjligen en oro som Maria Leissner och några andra sprider i landet, men den har ingen grund i den tillämpning av praxis som regeringen och invadrarverket nu har. Om det ligger flera tusen ärenden i vilka beslut skall fattas och vi då påskyndar handläggningen, sätter in fler handläggare och ökar takten för att komma ner i rimliga handläggningstider, innebär det att många beslut fattas. Självfallet innebär det då också att det fattas fler negativa beslut. När det totala antalet beslut kraftigt ökar blir det också ett ökat antal negativa beslut. Därmed ökar naturligtvis möjligheten för att man på många håll kan skapa lokala opinioner kring än det ena än det andra ärendet. Jag vill återigen betona att handläggningen måste ske med konsekvens.

Nyss hade vi en diskussion om den prekära situationen då det gäller att skaffa bostäder åt flyktingar och verkligen kunna ta emot de asylsökande som får sin ansökan bifallen. Efter två minuter har Maria Leissner glömt det problemet och pläderar här ganska friskt för en mycket liberalare praxistillämpning, som skulle innebära inte bara att vi tillät fler som befinner sig i vårt land att stanna här än vad som skulle bli fallet med gällande praxis utan också att vi skulle dra till oss ett ännu större antal asylsökande, eftersom signalerna om vilka villkor som gäller naturligtvis går ut över världen till olika länder och grupper. Jag undrar hur Maria Leissner anser sig kunna ta ansvar för en sådan sammanhållen politik.

Får jag sluta med att tala om att Rädda barnen, Röda korset, svenska kyrkan, Frikyrkorådet, Diakonia och Svenska flyktingrådet nu planerar en omfattande aktion för att hjälpa till att få fram fler bostäder och få fram ett bättre mottagande i kommunerna. Jag tycker att det är en fin insats, som bådär gott. Jag önskar att den hade kommit tidigare, men det är just den typen av aktioner vi i dag behöver för att kunna fullfölja vår flyktingpolitik.

Anf. 13 MARIA LEISSNER (fp):

Fru talman! Jag måste erkänna att jag blir något bekymrad när invandrarministern för ett resonemang där det framskymtar att praxis på något sätt varierar med hur många flyktingar och asylsökande som kommer till Sveriges land. Om vi börjar tillämpa lagstiftningen så som den ursprungligen har avsetts att tillämpas, skulle det eventuellt medföra att fler asylsökande får stanna. Det tycker då uppenbarligen invandrarministern vore beklagligt, eftersom det inte finns tillräckligt med bostäder. Jag tycker att detta resonemang är farligt. Det är fullständigt självklart att vi, oavsett hur många eller hur få bostäder vi har i Sverige, alltid måste kunna ta emot flyktingar som är flyktingar enligt de internationellt erkända definitionerna. Det är mycket farligt att ge sig in på sådana resonemang som antyder att vi skulle vara beredda att strama åt flyktingpolitiken, om vi i Sverige får bekymmer av

ekonomisk karaktär. Jag hoppas att jag missuppfattade invandrarministern på det här området.

Jag skulle dock vilja ta upp en sista aspekt på Ingemar Eliassons interpellation, där han frågade efter internationella initiativ. Invandrarministern hävdar i denna debatt såväl som i andra sammanhang att Sverige är ett generöst flyktingland i europeisk mening. Jag skulle vilja ställa frågan: Är det verkligen något att yvas över? De övriga europeiska länderna är inte särskilt generösa utan tävlar tvärtom i snålhet med varandra. Om vi däremot jämför oss med jordens fattigaste länder, så finner vi att vi i Sverige inte är särskilt generösa. De stora flyktingkarorna återfinns just i de fattigaste länderna. Det är UNHCR:s ansvarsområde att söka hjälpa jordens fattiga länder med de stora flyktingkarorna, att söka se till att det finns livsmedel, att lägerverksamheten är ordnad, att det fungerar med återförening, repatriering. UNHCR har mycket svåra ekonomiska problem – hundratals miljoner dollar fattas i dess budget. Sverige är redan en av huvudbidragsgivarna. Trots detta säger UNHCR:s representanter vid förfrågan att de skulle säga tack till mer pengar från Sverige. Jag skulle vilja fråga invandrarministern om han är beredd att mot den bakgrunden öka bidragen till UNHCR.

Anf. 14 Statsrådet GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Jag nödgas utnyttja möjligheten till särskilt inlägg i denna debatt för att verkligen tala om att Maria Leissner har missuppfattat, kanske medvetet, vad jag sade om praxis och bostäder.

Jag sade vid flera tillfällen att det är viktigt att vi tillämpar flyktingpolitiken konsekvent. En konsekvent bedömning i enskilda ärenden är grundläggande för förtroendet för oss i dessa frågor. Hur Maria Leissner ändå kan tolka mig på det sättet att jag menar att vi måste variera praxis efter det antal bostäder som finns i de olika kommunerna begriper jag inte.

Däremot har jag konstaterat att Maria Leissner å ena sidan säger att vi har en prekär bostadsbrist och svårt att klara flyktingmottagandet, och å andra sidan säger att vi i dagens läge bör liberalisera praxis. Det resonemanget får jag inte att gå ihop.

Om Maria Leissner verkligen vill liberalisera och öka mottagandet utöver det rekordhöga mottagande som vi har i dag måste Maria Leissner också ta på sig ansvaret för att detta kan möjliggöras även ute i kommunerna. Det får inte bara bli en mängd privata företag som tjänar pengar på långa förläggningstider.

Är vår flyktingpolitik någonting att yvas över, undrar Maria Leissner. Nej, det tycker jag inte. Internationellt solidaritetsarbete är aldrig någonting att yvas över. Solidaritet skall man aldrig skryta med. Nöden i världen är så stor och behoven är så omfattande. Självfallet skulle vi behöva göra mycket mer. Det vore ändå inte värt att yvas över. Det kan ändå vara motiverat att göra en jämförelse med andra länder – inte minst i en situation som jag ofta upplever, nämligen den att vi kritiserats av företrädare för olika organisationer för att bedriva en snål och snäv flyktingpolitik. I det läget finns det alltså skäl att redovisa vad bland andra i UNHCR tycker om svensk flyktingpolitik. Organisationen tycker att vår politik är utmärkt, och den framhålls ständigt

Prot. 1988/89:28
21 november 1988

som ett föredöme i Europa. Jag säger detta inte för att yvas utan fastmer för att inspirera till ett fortsatt engagerat arbete i dessa frågor.

Om landsbygdens utveckling

Förste vice talmannen anmälde att Maria Leissner anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 1988/89:39 om landsbygdens utveckling

Anf. 15 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Fru talman! Börje Hörnlund har frågat mig om regeringen avser att på något sätt medverka till att de förslag och intentioner som framkommit inom landsbygdkampanjen "Hela Sverige skall leva" kan fullföljas omedelbart?

Låt mig börja med att konstatera att landsbygdkampanjen mött ett mycket stort gensvar ute i landet. Med sin breda och starka folkrörelsebas har kampanjen visat styrkan och möjligheterna i det pågående lokala utvecklingsarbetet. Det gäller nu att ta vara på alla de ideér och uppslag som kommit fram. På den punkten har jag ingen annan uppfattning än Börje Hörnlund.

Jag vet inte om Börje Hörnlund tagit del av det material som överlämnades i budkavleform på Skansen den 28 augusti. Materialet omfattar enligt Nationella Folkrörelsekommittén ca 10 000 ideér och uppslag och berör förhållanden på lokal, regional och central nivå. För bearbetning och sammanställning av detta grundmaterial har Nationella Folkrörelsekommittén begärt och beviljats medel. De sammanställningar som resp. länskommitté tidigare gjort överlämnade Nationella Folkrörelsekommittén till industridepartementet. Regeringen har överlämnat detta material till den regionalpolitiska kommittén som ett av underlagen för dess arbete. Det kan nämnas att sekretariatet till sig knutit en särskild grupp som behandlar glesbygdspolitiska frågor.

När Börje Hörnlund talar om ovilja och passivitet från regeringens sida så bortser han ifrån att, oavsett landsbygdkampanjen, genomförandet av den förstärkta och förnyande regionalpolitik som regeringen satsat på sedan 1982 pågår. Denna politik ligger i linje med och kommer att bidra till genomförandet av många av de ideér och förslag som kommit fram inom ramen för kampanjen. Låt mig bara få nämna några exempel på denna politik.

Glesbygdstödet har successivt förbättrats och blivit ett effektivt och flexibelt stöd för förbättrad service och sysselsättning i glesbygd. Hemslöjds-konsulentverksamheten har förstärkts. De särskilda regionalpolitiska insatserna i bl. a. Bergslagen och norra Sveriges inland innehåller flera förslag av stor betydelse för landsbygdens utveckling, t. ex. på utvecklingsområdet. Ett särskilt åtgärdsprogram för jordbruket i norra Sverige genomförs. Viktiga är här försöken att stimulera verksamheter som kompletterar jord- och skogsbruket.

Jag vill betona att om en sådan här kampanj skall bli framgångsrik så måste det väsentliga arbetet ske ute på fältet, och glädjande nog är detta också vad

som sker. Det är också där som de ekonomiska resurserna finns, exempelvis närmare 650 milj. kr. i årliga länsanslag. I regleringsbrevet för detta anslag har regeringen framhållit att länsstyrelserna skall beakta den pågående landsbygdkampanjen vid fördelningen av medlen på olika ändamål. Detta innebär också att mängder av idéer och förslag kan genomföras redan nu på regional och lokal nivå.

Även på central nivå sker mycket positivt inom kampanjen som inte kräver regerings- eller riksdagsbeslut. Mycket kan förbättras genom samarbete och attitydförändringar, inte minst vad gäller sektorspolitiken. Som Börje Hörnlund känner till har glesbygdsdelegationen regeringens uppdrag att samordna arbetet inom landsbygdkampanjen. Delegationen samverkar på olika områden med kommuner och statliga organ för att få till stånd nya arbetssätt som befrämjar samarbetet, helhetssyn och decentralisering.

Kampanjen har satt landsbyggsutvecklingsfrågorna i fokus. En redan pågående utvecklingsprocess intensifierades och kommer givetvis inte att upphöra i och med att budkavlarna överlämnats eller när kampanjen i Sverige officiellt avslutas under 1989. Regeringen är synnerligen angelägen om att det engagemang och den framtidstro som nu finns tas till vara, så att vi kan nå målet att "Hela Sverige skall leva". Dåvarande industriministern sade den 28 augusti att han avsåg att inbjuda företrädare för glesbygdsdelegationen och Nationella Folkrorelsekommittén till överläggningar om hur arbetet med landsbygdsfrågorna skall drivas vidare. Jag har för avsikt att kalla dessa företrädare till ett möte på departementet.

Fru talman! Enligt min mening pågår på alla nivåer ett positivt utvecklingsarbete för landsbygdens framtid. Det vore glädjande om även Börje Hörnlund lät sig ryckas med av denna entusiasm.

Anf. 16 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret. En god landsbygdsutveckling bygger på många enskilda initiativ och på att människorna slåss för sin bygd – men också på att regering och riksdag fattar beslut som går i rätt riktning. Jag har vid en genomgång av regeringens förslag under senare år till riksdagen funnit ett femtiotal förslag som klart motverkar kampanjen "Hela Sverige skall leva". Däremot är det mycket svårt – för att inte säga omöjligt – att finna regeringsförslag som går i rätt riktning.

Fru statsråd! Det är absolut nödvändigt att regeringen slutar att dra resurser från landsbygden – en positiv landsbygdsutveckling måste bygga på att landsbygd, småorter och småkommuner behandlas rättvist av regeringen.

Europarådets kampanjer – t.ex. Landsbygd 90 – har genom folkrorelserna, inte minst genom studieförbundens insatser, lett till att många enskilda initiativ – och byalagsinitiativ – nu har arbetats fram runtom i vårt land. Initiativen bygger många gånger på att de av regering och riksdag tagna besluten när det gäller ekonomiska spelregler också fortsättningsvis skall gälla. I en Västerbottentidning framträder en tjänsteman från länsstyrelsen och uttalar att glesbygdsstödet nu är slut, efter att det bara har förflutit fyra månader av budgetårets tolv. Att efterfrågan har ökat beror på landsbygds-kampanjen. Det är ju positivt – men då måste också pengar ställas till

Prot. 1988/89:28
21 november 1988

Om landsbygdens utveckling

förfogande. Pengar saknas i dag i många län för att de skall kunna svara positivt på alla de ansökningar som kommer att strömma in under året.

Före valet uppträdde förre industriministern på Skansen och verkade vara mycket positiv för landsbygdsutveckling. Det rent konkreta bestod i att den regionalpolitiska utredningen skulle få alla förslagen. Det är bra, men, fru talman, det är ingen bra lösning på dagens problem. Regering och riksdag måste på ett positivt sätt gå in nu, omedelbart. Det duger inte att länsanslagen tar slut under första halvan av det statliga budgetåret.

Regeringen måste omedelbart lägga förslag till riksdagen om tilläggsanslag till länen.

Från centerns sida anser vi dessutom att pengar måste avsättas till ett speciellt landsbygdsutvecklingsanslag. Men det krävs också basinvesteringar.

Regeringens 80-talspolitik när det gäller pengar till länsvägnätet har också varit förödande. Anslagen till länsvägnätet har minskats på ett dramatiskt sätt. Centern föreslår att krafttag tas under den kommande tioårsperioden för att förstärka och belägga återstående grusvägnät. En god landsbygdsutveckling och en utveckling av landsbygdens näringsliv kräver farbara vägar.

Dagens jordbruksdebatt måste leda till att det öppna landskapet bevaras, att landsbygden får en viktig roll när det gäller den framtida energiförsörjningen och att lika hårda miljökrav ställs på utländska jordbruksprodukter som på svenska. Med andra ord: ett renhårigt uppträdande mot den i dag lilla jordbruksbefolkningen.

Sammanfattningsvis, fru talman:

- Det behövs omedelbart ett tillskott på några hundra miljoner kronor till länsanslag och landsbygdsutveckling.
- Regeringen måste i sitt allmänna budgetarbete sluta upp med att lägga fram för landsbygden negativa förslag.
- Regeringen måste låta landsbygden och landsorten få sin rättmätiga andel av t.ex. väganlag och kommunikationer – och det agerandet måste följa genom hela statsbudgeten.

Med andra ord: Det behövs ett miljardprogram för landsbygdsutveckling.

”Hela Sverige skall leva.” En omläggning av regeringspolitiken i den riktningen är livsviktig för landsbygden, för landsbygdens småorter och för den majoritet av våra kommuner som har stor omgivande landsbygd.

Men, fru minister – en omläggning av regeringspolitiken i den riktningen är också bra för våra överhettade områden. Trycket på bostadsmarknaden, transport- och vägsystemen minskar. De sociala frågorna, vård och omsorg, kan också lösas på ett bättre sätt. Inte minst skapas det möjligheter att komma till rätta med de allt besvärligare miljöproblemen.

Fru talman! Hittills har regeringens insatser i Landsbygd 90, och tyvärr också i dagens svar, bestått av ord, ord, ord. I det praktiska regerandet har det däremot kommit många negativa beslut. Fortsätter regeringen på det sättet, kommer de positiva stämningar som studiekampanjer och folkrörelser skapat att vändas i sin motsats. Det får inte ske! Därför kräver centern ett miljardprogram för landsbygdsutveckling. Det är bra ekonomisk politik. Det

är god miljöpolitik. Det är rättvisepolitik. Det är att övergå från ord, ord, ord till handling.

Prot. 1988/89:28
21 november 1988

*Om landsbygdens ut-
veckling*

Anf. 17 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Fru talman! Ord, ord, ord, sade Börje Hörnlund – det var ganska många ord på slutet.

Det är ändå så att det praktiska regerandet har givit prov på positiva resultat. Det kanske är därför som Börje Hörnlund visar en sådan otålighet? Vi kan se det på effekterna av de regionalpolitiska anslagen, som har fördubblats, vi kan se det på siffrorna från skogslänen, vi kan se det på utvecklingen av investeringar och vi kan se det när det gäller sysselsättning och arbetsmarknad i hela landet.

Vi har fortfarande obalans. Det är därför vi inte ger upp, och det är därför vi fortsätter att stödja och positivt diskutera bl.a. glesbygdskampanjen.

Att låta den regionalpolitiska kommittén pröva de uppslag som kommit fram via landsbygdskampanjen kallar Börje Hörnlund för passivitet. Men det är ju ingenting som hindrar att vi under tiden som regionalpolitiska kommittén diskuterar de här förslagen lyfter upp enskilda förslag och idéer både lokalt, regionalt och centralt. Det kan man naturligtvis göra, och vi behöver inte vänta till 1990 på t.ex. en proposition.

Det vore bra om det fanns litet mer hos Börje Hörnlund av den entusiasm som faktiskt präglat landsbygdsutvecklingen. I interpellationen säger Börje Hörnlund: "Medan gräset gror dör kon". Ja, Börje Hörnlund, visst gror gräset, men inte kommer kon att dö på grund av passivitet eller ovilja från regeringens sida. Nej, dör kon så är det därför att Börje Hörnlund har gjort den så nedstämd att den inte längre förmår att äta av det friska gräset.

Anf. 18 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Fru talman! Arbetsmarknadsministern meddelade att glesbygdstödet har ökat. Historien bakom det hela var att socialdemokraterna 1982 var helt emot länsanslagen. Sedan har de ökats genom att regeringen lidit ett antal voteringsförluster i denna kammare, och de förlusterna har varit bra för landsbygden.

Vad jag egentligen vill säga till arbetsmarknadsministern i dagens inlägg är: Ta nu initiativ och fyll på dessa anslag, så att man kan svara upp mot alla de positiva ansökningar som nu ligger inne! Då slipper arbetsmarknadsministern lida ytterligare förluster i denna kammare. Jag är alltså fylld av välvilja gentemot arbetsmarknadsministern.

Jag umgås dagligen och stundligen med människor på landsbygden, och jag vet att det finns positiva stämningar och att man vill göra insatser. Men då kan vi bara inte vänta två tre år på att den regionalpolitiska utredningen skall komma med positiva förslag. De förslag som är lagda i budkavlesäckarna hittar man i stor utsträckning igen också i centerns motioner till denna riksdag.

Visa litet samarbetsanda, arbetsmarknadsministern, så blir det väldigt bra för landsbygden!

Överläggningen var härmed avslutad.

Om EG och den svenska arbetsmarknaden

Anf. 19 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Fru talman! Alexander Chrisopoulos har frågat mig hur regeringen tänker kombinera ansträngningarna att å ena sidan genom olika arbetsmarknadspolitiska insatser, exempelvis med yrkesutbildning, utnyttja den inhemska arbetskraften och å andra sidan verka för en harmonisering med EG som ger de svenska företagen en obegränsad tillgång på kvalificerad arbetskraft.

I dag har vi en stor efterfrågan på arbetskraft. Krav har ställts från olika håll på att öka arbetskraftsinvandringen. Jag har i det sammanhanget uttalat att det är min bestämda uppfattning att det är de i landet bosatta arbetsökandena som i första hand skall komma i fråga för de lediga arbetena. Detta framgår också av den proposition (1988/89:47) om vissa ekonomisk-politiska åtgärder som regeringen nyligen förelagt riksdagen. I den sägs också att några förändringar i den nuvarande ordningen inte bör göras. I propositionen föreslås en rad arbetsmarknadspolitiska åtgärder som skall underlätta för arbetsförmedlingen att ta till vara den arbetskraft som finns i landet. Det är också viktigt att företagen ser om sin arbetsmiljö för att på så sätt underlätta rekryteringen.

När det sedan gäller Sveriges närmande till EG sker detta arbete enligt de riktlinjer som regering och riksdag fastställt. En anslutning till EG:s fria arbetsmarknad skulle sannolikt knappast innebära arbetskraftsomflyttningar i sådan omfattning att svårigheter skulle uppstå på den svenska arbetsmarknaden. Det finns dock en rad frågor som ytterligare måste utredas när det gäller arbetskraftsrörlighet mellan Sverige och övriga Västeuropa. Inom regeringskansliet pågår ett arbete med att kartlägga och bedöma existerande och planerade regler på arbetsmarknadsområdet inom EG. Detta får sedan jämföras med motsvarande svenska regler, och en bedömning får göras av vad en svensk anslutning till en fri europeisk arbetsmarknad skulle innebära för bl.a. våra möjligheter att bedriva en aktiv arbetsmarknadspolitik.

Jag vill slutligen understryka att regeringens höga ambitioner inom arbetsmarknadspolitikens område med upprätthållande av full sysselsättning kommer att väga tungt i de överväganden som måste göras när det gäller Sveriges deltagande i den västeuropeiska integrationsprocessen.

Anf. 20 ALEXANDER CHRISOPOULOS (vpk):

Fru talman! Målsättningen för den svenska arbetsmarknadspolitikerna och för regeringens uttalade ekonomiska politik är full sysselsättning. I dag redovisas, som arbetsmarknadsministern säger, en ökad efterfrågan på arbetskraft. Vi i vpk menar dock att den redovisade efterfrågan på arbetskraft delvis är fiktiv.

När man talar om dessa saker skall man komma ihåg att omsättningen på arbetskraft i de svenska företagen i dag är större än någonsin, samtidigt som företagen redovisar en ökad efterfrågan på arbetskraft. Den redovisade efterfrågan på arbetskraft skall också ses mot bakgrund av att tre av fyra som i dag söker jobb inom den svenska industrin inte får anställning. Ända uppemot 80 % av dem som söker arbete hos Saab-Scania får inte anställning.

När vi nu talar om den ökade efterfrågan på arbetskraft skall vi även komma ihåg att det i dag pågår en utslagning på de svenska arbetsplatserna. Antalet olycksfall på arbetsplatserna har ökat – för närvarande mer än 100 000 om året, och det blir ytterligare en ökning. Antalet olyckor på arbetsplatserna har således ökat från 20 000 till 40 000. Antalet människor som årligen blir förtidspensionerade är nu 50 000. Armén växer av dem som inte behövs, som inte passar in på den svenska arbetsmarknaden i dag. Den ökade efterfrågan på arbetskraft som i dag redovisas inom svensk industri skall nämligen ses mot bakgrund av de allt högre krav som industrin ställer på arbetskraften. Kraven växer på en skraddarsydd arbetskraft – prestationsmässigt, åldersmässigt och utbildningsmässigt. Det är den arbetskraft som industrin har i dag. Att det efterfrågas så mycket arbetskraft beror just på detta.

Låt oss anta att industrin inte kommer att ha den obegränsade tillgång på kvalificerad arbetskraft som den vill ha – bakom de allt större krav på arbetskraftsimport som reses från olika håll finns det som jag här har nämnt. Vad händer då? Jo, industrin blir tvungen att se över miljön på arbetsplatserna, för att kunna behålla de arbetare som den har, för att minska dagens stora omsättning på arbetskraft. Men om industrin inte får den obegränsade tillgång på arbetskraft som den nu har, blir man tvungen att se över lönenivån. Man kan också bli tvungen att förlägga tillverkning till glesbygden, där det bevisligen finns arbetskraft. Vidare kan man bli tvungen att se över produktionsmetoderna och vidta åtgärder, så att också svenska ungdomar kan finna det intressant att jobba inom industrin. Så är det nämligen inte i dag.

I den mån de jobbar inom industrin ser de sitt arbete som en tillfällig sysselsättning i avvaktan på någonting annat.

Det är mot den bakgrunden som vi skall se den ökade efterfrågan på arbetskraft som redovisas i dag. Om industrin förändrar sina produktionsmetoder och sin arbetsmiljö – som exempelvis Volvofabriken i Kungälv har gjort – blir det ingen brist på arbetskraft. Därför är det mycket riktigt att, som arbetsmarknadsministern gör i dag, säga nej till kravet på ökad arbetskraftsimport. Frågan är bara om arbetsmarknadsministern kan säga nej även framöver, när vi skall ansluta oss till EG:s gemensamma arbetsmarknad. Arbetsmarknadsministrarnas nej till ökade krav på arbetskraftsimport utgör ju en del av den svenska modellen. Den svenska modellen förutsätter, och det praktiseras i dag, dels att man stimulerar till ökad ekonomisk tillväxt, dels att man genom politiska beslut och restriktioner åstadkommer den fördelning som vi har i vårt samhälle, dvs. genom att tvinga individer och företag att anpassa sig till de politiska beslut som vi suveränt fattar här.

Ett närmande till EG innebär att vi avstår från vår suveränitet. Det gäller således att på grund av givna förutsättningar i Sverige, genom politiska beslut som vi fattar, åstadkomma en fördelning – dvs. vad vi kallar den svenska modellen.

Frågan är: Kan man upprätthålla den svenska modellen, kan man upprätthålla den i Sverige praktiserade fördelningspolitiken, kan man upprätthålla en jämlikhetspolitik och kan man upprätthålla en arbetsmiljö-

Om EG och den svenska arbetsmarknaden

Anf. 21 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Fru talman! Först skulle jag vilja säga att Alexander Chrisopoulos anslår en ton av misstänksamhet gentemot övriga länder i Europa. Detta grundas på förutsättningen att det bara är Sverige som har någonting att ge, medan Sverige aldrig någonsin har någonting att få vare sig av kunskaper eller av framtidsplanering etc. när det gäller arbetsmarknaden.

Vi i Sverige har en god strategi för arbete och sysselsättning. Den har förvisso sina problem. Den är således inte till alla delar fullkomlig, utan den behöver ständigt förändras. Men trepartssamarbetet och arbetsmarknadspolitikens uppläggning för den fulla sysselsättningen är mycket bra. Från andra länder kommer man till Sverige – det gäller både länder med starkt konservativa ledningar och länder med kommunistiska ledningar – för att se på vilket sätt vi arbetar med just arbetsmarknadspolitik.

Det finns inget som talar emot. Det här intresset skulle ju också göra det möjligt för Sverige att förmedla våra kunskaper till andra länder när det gäller synen på den fulla sysselsättningen. Vi får i dag signaler från mycket väl kända ekonomer ute i Europa om att man i dag är mera intresserad än man var för bara fem sex år sedan av att ta reda på vilka problem den höga arbetslösheten för med sig för hela samhället.

Alexander Chrisopoulos talar om en fri europeisk arbetsmarknad. Det finns ju redan i dag en fri nordisk arbetsmarknad, som vi är glada för. Människor skall kunna röra sig fritt i Norden, även som arbetstagare och med sina familjer. Den är en viktig tillgång. Sett i det perspektivet skulle också den europeiska arbetsmarknaden kunna ses som en tillgång. Jag tror personligen inte att det blir så stora massomflyttningar i en fri europeisk arbetsmarknad, som Alexander Chrisopoulos redovisar. Men den finns ännu inte, utan det är många steg kvar att diskutera.

Som jag sade i mitt första inlägg, skall vi i Sverige självfallet hålla fast vid det som vi betraktar som vår politik, som är viktig för svenska medborgare, och ta med det i en diskussion om hur vi skall söka kontakter i Europa. Jag förutsätter då att den svenska modellen, med arbetsmarknadspolitik med den fulla sysselsättningen som det viktigaste inslaget i den ekonomiska politiken, och med jämställdheten mellan kvinnor och män på arbetsmarknaden, som är en mycket viktig målsättning och förutsättning, också förs över i diskussionen om en harmonisering med de europeiska länderna. Jag vet att de är intresserade av just den svenska arbetsmarknadens sätt att fungera. Därför känner jag mig inte orolig i det perspektivet. Jag kan hysa oro av andra skäl. Vi har tidigare diskuterat koncernfackligt samarbete – som vi kan återkomma till senare – och det inger större oro i fråga om löntagarnas inflytande. När det gäller arbetsmarknadspolitik, jämställdheten och rörligheten är jag inte riktigt så orolig som Alexander Chrisopoulos tycks vara.

Anf. 22 ALEXANDER CHRISOPOULOS (vpk):

Fru talman! Vilka förutsättningar finns det för att den svenska modellen skall förverkligas? Jo, det första är ekonomisk tillväxt, och det andra är restriktioner och beslut inom nationalstaten som tvingar individer och företag att anpassa sig till de förhållanden som råder i dag. Detta är naturligtvis en grund för arbetsmarknadsministern att säga nej till arbetskraftsimport i dag.

Och just detta nej, dessa politiska restriktioner som åläggs företag plus den ökade efterfrågan på arbetskraft, tvingar företagen att anpassa sig därefter, att utnyttja den inhemska arbetskraften, att anställa eller utbilda invandrare, kvinnor, handikappade och övriga som inte passar in i deras mall. Just detta utgör styrkan i den svenska modellen.

Men frågan är hur det blir om Sverige harmoniserar sig med den gemensamma marknad som EG i dag aviserar, där det inte förekommer sådana förutsättningar. Då kan arbetsmarknadsministern inte längre säga nej till arbetskraftsimport.

Nu säger arbetsmarknadsministern att jag ser pessimistiskt på förutsättningarna i de andra europeiska länderna. Ja, men glöm inte att det finns 17 miljoner arbetslösa i Europa! Glöm inte att fackanslutningen i de flesta europeiska länder är 10–20 %! Glöm inte att det inte är en tillfällighet att vi i Sverige har den svenska modellen, som bygger på våra förutsättningar! De förutsättningarna är en aktiv facklig verksamhet och en mycket stark förankring av arbetarrörelsens organisationer i den svenska arbetarklassen. De förutsättningarna finns inte i Europa.

Arbetsmarknadsministern säger vidare att övriga länder i Europa ser den svenska modellen som en förebild och försöker efterlikna den. Men har de förutsättningar för det? Vad är det då som tvingar svenska företag att finna sig i den rättvisa fördelningspolitiken och utnyttjandet av den svenska arbetskraften? Jo, de tvingas av två skäl, dels av behovet av ökad arbetskraft, dels av politiska beslut. Om företagen inte tvingas av dessa förutsättningar föredrar de att fortsätta med en rovdrift av människor och miljö där de anser detta vara lönsamt, på grund av att deras drivkraft är den företagsanpassade lönsamheten och inte samhällsintresset. I det sammanhanget kan man säga att det mer och mer förhåller sig så att företagens intresse inte längre sammanfaller med samhällsintresset, utan de kommer i direkt konflikt med varandra.

Anf. 23 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Fru talman! Jag är internationalist. Jag lever, även om det för många kan ses som en illusion, i den mycket fasta förvissningen om att löntagarna i alla länder förr eller senare kommer att kunna slåss för sin rätt på lika villkor. I det perspektivet, Alexander Chrisopoulos, ser jag på Europa. Jag kan aldrig acceptera att löntagare ute i Europa inte skall ges samma möjligheter som löntagare i Sverige. Det är i det perspektivet jag vill närma mig Europa.

Sverige skall som nation självfallet inte ge upp ansvaret för den fulla sysselsättningen, för det som är riktigt och bra i arbetsmarknadspolitik, för det som gör att svenska löntagare, de anställda i företag, kommuner och

Prot. 1988/89:28
21 november 1988

Om EG och den svenska arbetsmarknaden

landsting, skall ha en bra arbetsmiljö, trygga anställningsförhållanden, inflytande över sina villkor osv.

Det är just det förhållandet att det finns 17 miljoner arbetslösa i Europa som har fått västeuropeiska ekonomer att fundera över den s.k. kontantlinjen, som har varit gällande i de flesta av dessa länder. Man har nämligen upptäckt att det faktum att en hög arbetslöshet pressar ned inflationen, som man tidigare trodde, inte längre är relevant. Nu är arbetslösheten så hög att den inte längre kan användas, med ett vårdslöst uttryck, för att pressa ned inflationen. Man är helt enkelt tvungen att tänka om.

De flesta av dessa arbetslösa har ställts helt och hållet utanför arbetsmarknaden och konkurrerar inte längre där. Detta är tyvärr den bistra verkligheten i Europa, som Sverige aldrig kan acceptera att hamna i. Vi aktiverar ju dem som tillfälligt blir arbetslösa för att de alltid skall kunna stå till arbetsmarknadens förfogande. Vi kan aldrig acceptera ett två tredjedels-samhälle. Med detta som utgångspunkt ser jag också på Europa.

Anf. 24 ALEXANDER CHRISOPOULOS (vpk):

Fru talman! Internationalist är jag också, men jag ser inte på samma sätt på internationalismen som arbetsmarknadsministern. Jag upplever inte att det är internationalism att överge demokratiska och fördelningspolitiska rättigheter, som arbetarklassen i Sverige har tillkämpat sig, för att anpassa sig till en mycket lägre nivå, som gäller i Europa, till förmån för marknadskrafternas hypotetiska tillväxtpotentialer. Det är vad det är fråga om.

Jag måste säga till arbetsmarknadsministern, att vi i Sverige har kommit i en situation i kapitalismens utveckling där de multinationella företagsintressena inte längre sammanfaller med samhällsintresset, utan kommer i direkt motsättning till det. Det som är intressant ur deras företagsekonomiska utgångspunkter innebär ett avsteg från den svenska suveräniteten. Ett närmande till den gemensamma europeiska arbetsmarknaden innebär att Sverige måste överge rättigheter som har uppnåtts under årtal med facklig och politisk kamp.

Jag vill fråga: Är arbetsmarknadsministern beredd att acceptera en anpassning till den europeiska gemensamma marknaden, om den innebär en försämring av arbetsmiljölagstiftningen i Sverige?

Är arbetsmarknadsministern och regeringen beredda att acceptera en anpassning till den gemensamma marknaden som innebär att den svenska fackföreningsrörelsens rätt att träffa avtal i Sverige med arbetsgivarna i Sverige åsidosätts eller omintetgörs?

Är arbetsmarknadsministern beredd att acceptera att svenska företag skall kunna anlita utländska entreprenadföretag för sysselsättning i Sverige och på så sätt kringgå den svenska fackföreningsrörelsens avtal, den svenska lagstiftningen och den svenska lönenivån?

Anf. 25 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Fru talman! Svaren på frågorna är: Nej, nej och nej.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Föredrogs och hänvisades
Motion
1988/89:K4 till konstitutionsutskottet

Prot. 1988/89:28
21 november 1988

Meddelande om fråga

7 § Föredrogs men bordlades åter
Skatteutskottets betänkanden 1988/89:SkU1 och SkU2
Lagutskottets betänkanden 1988/89:LU1–LU5 och LU15
Utrikesutskottets betänkanden 1988/89:UU1 och UU3
Försvarsutskottets betänkanden 1988/89:FöU1–FöU4
Socialförsäkringsutskottets betänkanden 1988/89:SfU1 och SfU4
Socialutskottets betänkanden 1988/89:SoU2, SoU4 och SoU10
Trafikutskottets betänkande 1988/89:TU2

8 § Meddelande om fråga

Meddelades att följande fråga framställdes

den 18 november

1988/89:262 av *Ingrid Hemmingsson (m)* till finansministern om effekterna på turistnäringen av en momsbreddning:

Länstyrelsen i Östersund har beräknat effekterna av en momsbreddning. Resultatet är nedslående för turismen – en av länets basnäringar. Den svenska turistvolymen i Jämtland-Härjedalen kan komma att minska med 20 %. Finländarna väljer i allt större utsträckning Åre-Duved som semesterort vintertid. På den finska marknaden beräknas turistvolymen minska med 16 %.

Vilka åtgärder avser finansministern vidta för att inte turistnäringens förutsättningar skall försämrast?

9 § Kammaren åtskildes kl. 13.41.

In fidein

OLOF MARCUSSON

/Gunborg Apelgren